

Combinaties - Voor de verandering begin ik met het kopje 'Combinaties'. Want zeg nu eerlijk: *Agapanthus* is een duidelijke en opvallende verschijning in de tuin, maar hoe combineer je deze plant? Natuurlijk kan het op de traditionele manier, door hem mee te nemen als afwijkende ronde bloemvorm op een lange steel die samen met het lange smalle blad een bijdrage levert aan een afwisselend textuur. Maar het kan ook anders. In Nymans Gardens in Engeland zag ik in plaats van een Noord-Amerikaanse prairiegarden een Zuid-Afrikaanse mix van *Dianella*, *Kniphofia*, allerlei grassen en andere daar voorkomende planten in combinatie met *Agapanthus*. De sfeer was verbluffend!

Auteur: Marlien van der Linden

Marlien van der Linden

Top 10 *Agapanthus*: de mooiste Afrikaanse lelies voor tuin en pluktuin

Een opvallende persoonlijkheid

Naamgeving

De naam *Agapanthus* komt uit het Grieks; *agape* betekent 'liefde' en *anthos* betekent 'bloem', samengevoegd 'bloem der liefde' of 'liefdesbloem'. Het Nederlands kent verschillende namen voor deze plant, zoals Kaapse lelie, blauwe tuberoos en Afrikaanse lelie. Laatstgenoemde is de officiële naam volgens de lijst van Nederlandse plantennamen.

De plant komt, zoals verwacht, uit Afrika, en wel uit de heuvels in de Kaapprovincie. In Nederland bloeit hij over het algemeen van juni tot en met augustus.

Inmiddels zijn er veel verschillende cultivars op de markt gebracht met allerlei grote of kleine onderlinge afwijkingen. De naamgeving klopt niet altijd en bovendien zijn het negen van de tien keer kruisingen tussen soorten. Met andere woorden: de originele *Agapanthus africanus* bestaat niet in de handel, hoewel hij in veel boeken zo wordt genoemd. Om niet te verdwalen, is het dus belangrijk om goede informatie te hebben over *Agapanthus*. Een goede hulp is het

boek *Agapanthus* van Hanneke van Dijk en Wim Snoeijer dat in 2004 is verschenen.

Historie

De eerste vermelding in Nederland van een gecultiveerde *Agapanthus* is uit 1674 en betrof een bloeiende plant in een tuin te Warmond. Dit klopt aardig als je bedenkt dat er in 1652 door de Verenigde Oost-Indische Compagnie een Hollandse nederzetting werd gesticht aan de Kaap in Zuid Afrika. Na deze oprichting werden vele gewassen vandaar naar Nederland getransporteerd.

In 1753 gaf Linnaeus de plant de naam *Crinum africanum*. De directeur van de Jardin des Plantes in Parijs veranderde deze naam in 1789 in *Agapanthus*.

Groepen

Agapanthus is grofweg in twee groepen te verdelen, de bladhoudende en de bladverliezende cultivars. Over het algemeen geldt de stelregel dat de bladverliezende varianten beter bestand zijn tegen vorst dan de bladhoudende. Maar afhankelijk van de standplaats zullen ook de bladhoudende steeds makkelijker overleven in de tuin. Dit komt door de klimaatverandering; vroeger was dit ondenkbaar en zag men deze groep als kuipplanten. In de Naamlijst Houtige Gewassen en Vaste planten wordt ook een fijnere verdeling van de cultivars aangegeven, met groepsnamen zoals Funnel-, Salver- en Trumpet-groep, die de vorm van de bloem aangeven.

Ziekten en plagen

Hier kan ik kort over zijn. Als de plant op de juiste plek staat, te weten een zonnige standplaats

Top 10 <i>Agapanthus</i>	Kleur bloem	Bloeitijd	Hoogte	Per m ²
Dr. Brouwer	blauw	jun-aug	60-70 cm	3
Bressingham Blue	blauw	jul-aug	70-80 cm	3
Peter Pan	blauw	jun-aug	40-50 cm	7
Northern Star ®	blauw	jun-aug	60-80 cm	3
POPPIN PURPLE	paars	jun-sep	60-70 cm	3
Queen Mother	blauw	jun-aug	60-70 cm	3
FIREWORKS	wit met blauw	jun-aug	70-90 cm	3
Little Dutch White	wit	mei-okt	50-60 cm	7
Stéphanie's Charme	wit	jun-aug	60-80 cm	3
White Heaven	wit	jun-aug	100-110 cm	3

met voedzame drainerende grond, kan hij probleemloos groeien. In een 'slakkenjaar' kan het blad aangevreten worden in het voorjaar. Dat is niet echt een plaag, natuurlijk, maar de plant kan er wel onder lijden. In strenge winters is het dus raadzaam om de plant af te dekken met grof blad, dat op zijn plaats wordt gehouden door een rand van kippengaas of iets dergelijks.

Agapanthus is een duidelijke en opvallende verschijning in de tuin

Grote diversiteit

Als de bloem is uitgebloeid, geven alle cultivars min of meer hetzelfde beeld. De grote zaaddozen aan de dunne bloemsteeljes gaan door het gewicht hangen. Uiteindelijk springen de zaaddozen open en zijn de zwarte zaden zichtbaar. Een dilemma in de tuin: knip ik de uitgebloeide stelen eruit (ze kunnen er wat treurig bijstaan) of bewaar ik ze, zodat er een aardig winterbeeld overblijft?

Uitgebloeid zijn de verschillen dus klein, maar in bloei natuurlijk niet. Welke *Agapanthus* zijn de moeite waard om te gebruiken in de tuin? Ook nu ben ik te raden gegaan bij een kenner. De al eerder genoemde Wim Snoeijer hielp mij een goed overwogen keuze van tien toppers te maken.

Pluktuin

Ze vormen dus een opvallende verschijning in de tuin, Afrikaanse lilies. Zo mooi dat je ze ook graag in huis zou willen halen. Dat kan, want ze zijn geschikt voor de snij. Ook net uitgebloeid met hun nog groene zaaddozen zijn ze interessant voor de bloemisterij. Nu buitenbloemen winnen aan populariteit, is *Agapanthus* zeer geschikt om in een pluktuin op te nemen. Kies dan een cultivar met lange stelen, want hoe langer de steel, hoe meer geld je ervoor kunt vragen. *Agapanthus* 'Dr Brouwer' is daar heel geschikt voor. Wil je ook iets bijdragen aan de insectenstand in Nederland, dan voorziet *Agapanthus* die van nectar en stuifmeel, hoewel de plant van nature aan de andere kant van de wereld voorkomt. Er worden regelmatig verschillende bijensoorten en andere vliegende insecten op de bloemen gesignaleerd.

DE TOP 10

1. *Agapanthus* 'Dr Brouwer'

Het verbaasde mij dat Wim *Agapanthus* 'Dr Brouwer' op zijn lijstje had staan. Dit is volgens mij namelijk de bekendste cultivar binnen dit geslacht en er zijn intussen al zoveel nieuwe selecties uitgebracht. De plant wordt zo'n 80 cm hoog en heeft echt blauwe bloemen op stevige, iets donkere stelen. De zaaddozen kleuren ook donker en blijven lang mooi op de steel staan. Het blad sterft af in de winter. Je zou kunnen zeggen dat dit de 'standaard' *Agapanthus* is.

2. *Agapanthus* 'Bressingham Blue'

'Bressingham Blue' is door Hans Kramer van De Hessenhof opgenomen in zijn sortiment omdat hij dit de mooiste introductie vindt van de vier die door Alan Bloom gevonden zijn. Hij was eigenaar van het Engelse bedrijf Blooms of Bressingham. De cultivar heeft wat kleinere bloemhoofden (lees: minder 'aanwezig') in een diep violetblauwe kleur en bloeit rijk. Ook een goede eigenschap is de winterhardheid. Dit is één van de minst kwetsbare in het sortiment.

3. *Agapanthus* 'Peter Pan'

Als je 'Peter Pan' wilt aanschaffen, doe dit dan bij een gerenommeerd bedrijf. Er zijn ook zaailingen van dit type in omloop en die zijn niet betrouwbaar – met andere woorden: rommel. Een groot voordeel is dat dit een compact groeiende vorm is met helderblauwe bloemhoofden. De hoogte is maar 40 tot 50 cm. Daardoor is hij geschikt voor kleinere tuinen of om in grotere groepen aan te planten zonder erg aanwezig te zijn. De plant is bladhoudend.

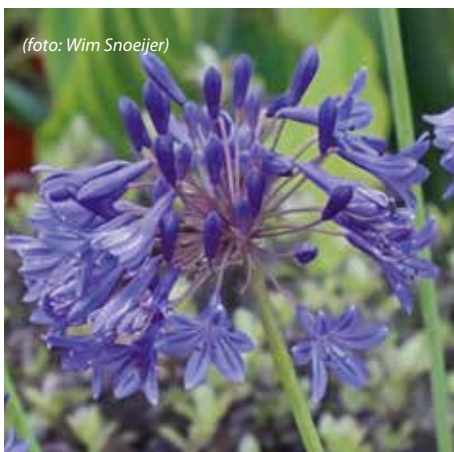
4. *Agapanthus* 'Northern Star' ^{PBR}

In 2019 heeft 'Northern Star' een AGM (*Award of Garden Merit*) gekregen tijdens de keuring van het *Agapanthus*-sortiment in de Royal Horticultural Society Wisley Gardens. De plant bloeit namelijk al op jonge leeftijd, de bloemkleur is frisblauw en hij is rijkbloeiend. Allemaal eigenschappen waarvan de keurmeesters onder de indruk waren. Hij behoort tot de bladverliezende groep en wordt tussen de 60 en 80 cm hoog.

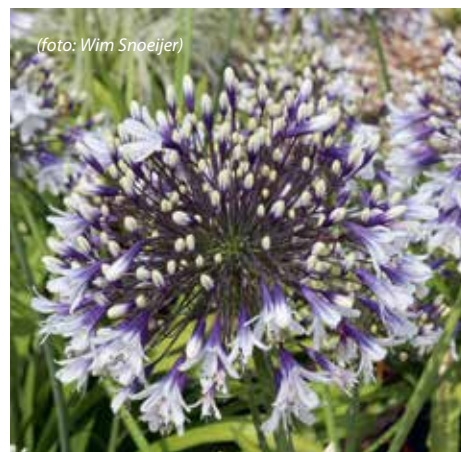
5. *Agapanthus* 'PM003' ^{PBR} POPPIN PURPLE

Toen ik POPPIN PURPLE voor het eerst zag, was ik behoorlijk onder de indruk. Deze kleur had ik nog niet eerder gezien. De opmerkelijke paarse kleur in combinatie met de donkerpaarse knoppen geeft echt een ander beeld dan de blauwbloeiende varianten. De plant is bladhoudend. Naast de bijzondere bloemkleur maakt de plant veel bloemknoppen en bloeit hij tot in september, wat lang is voor een *Agapanthus*. De selectie is gemaakt in het land waar de Afrikaanse lelie vandaan komt.

6. *Agapanthus* 'Queen Mother'

Af en toe kom je de oude naam nog tegen, de wel heel erg lange naam 'Queen Elizabeth, the Queen Mother'. Tegenwoordig mogen we die afkorten tot 'Queen Mother' – niet te verwarren met de bekende QUEEN MUM, die net als FIREWORKS en 'Twister' tweekleurig is. Wim vindt 'Queen Mother' helemaal geweldig vanwege de rijke bloei en de niet zo zware bloemschermen, waardoor de stelen goed overeind blijven staan. Hij blijft rond de 70 cm hoog en is bladverliezend.

7. *Agapanthus* 'MDB001' ^{PBR} FIREWORKS

Qua uitstraling lijken FIREWORKS en 'Twister' erg op elkaar. De bloem verloopt van donkerblauw bij de kelk naar wit langs de rand. Het verschil zit hem in het blad. De eerste is bladhoudend, de tweede is bladverliezend. Een voordeel van FIREWORKS is dat hij herbloeit, dus nog langer plezier geeft. Ook de donkere bloemsteel heeft sierwaarde. Op de Chelsea Flower Show van 2019 won hij de derde prijs. Ook is hij winterharder dan andere tweekleurige bladhoudende cultivars.

8. *Agapanthus* 'Stéphanie's Charme'

Volgens de website Agapanthuskwekerij.be, die ik met veel plezier bestudeerd heb voor deze aflevering, is deze Stéphanie één en al charme. Er wordt zelfs beweerd dat het misschien wel de mooiste *Agapanthus* is die de kwekerij bezit. Hij heeft mooie volle bloemschermen met sierlijke bloemetjes, die een afgerond kroonblaadje hebben in zuiver wit. De plant is bladverliezend, 60 tot 80 cm hoog en goed winterhard. Een Belgische veredelaar heeft deze plant gevonden en vernoemd naar zijn stagiaire Stéphanie. Een goede reden om ergens stage te lopen!

9. *Agapanthus* 'White Heaven' ^{PBR}

Het is misschien niet verstandig om deze 'witte hemel' in de volle grond te planten. De omstandigheden moeten dan echt gunstig zijn, vooral in stedelijk gebied of vlak langs onze kustlijn. Maar ook in een mooie pot op het terras is het een spectaculair gezicht. In volwassen staat kan elk bloemscherm een doorsnede hebben van 20 cm. Het vrij brede blad kan tot ongeveer 50 cm worden; daartussenin staan de bloemstelen van rond 1 m lang. Ondanks de lengte blijven de stelen recht overeind staan doordat ze dik en hard zijn.

10. *Agapanthus* 'Little Dutch White' ^{PBR}

'Peter Pan' is geschikt als laagblijvende blauwbloeiende cultivar; voor een witbloeiende vorm kan prima deze 'Little Dutch White' gebruikt worden. De bloemschermen zijn in verhouding tot de hoogte van 40 tot 50 cm best groot. Daarnaast bloeit de plant zeer lang, van mei tot in oktober, doordat hij geen zaad zet. Mijn vorige werkgever, Arno Rijnbeek, heeft deze cultivar geselecteerd, samen met 'Little Dutch Blue'.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!